

EĞİTİM VE KALİTE ANLAYIŞI

Yrd.Doç.Dr.Gönül ÜLKER*

Bilim ve teknolojiadaki gelişmeler dünyada şimdiye kadar görülmemiş bir hızda ve kapsam değişime neden olmaktadır. Bilim ve teknolojiye ileri düzeyde olan ülkeler, rekabet güçlerini artırarak dünya pazarına hakim olmakta ve diğerleriyle aralarındaki uzaklık açılmaktadır. Bu ülkeler önce tarım ve daha sonra sanayi toplumu değişim ve dönüşüm süreçlerini tamamlayarak “bilgi toplumu” aşamasına ulaşan toplumlardır. Ülkelerin gücünü artık sadece sanayi ürünlerinin miktarı veya sahip oldukları nüfus, toprak ve hammadde büyüklükleri değil; bilimsel kapasite ve potansiyelleri belirlemektedir. Bilgi toplumu bilgiyi üreten, kullanan, yayan ve bilgiye değer veren toplumdur. Bilgi toplumunu diğer toplumlardan daha ileri düzeye getiren etken, ileri teknoloji üretebilmeleri, sürekli gelişimi sağlamaları ve üretimlerinde bu teknolojiyi kullanabilme becerisine sahip insangücünü yetiştirebilmeleridir.

Düne kadar geçerli olan üretim yöntemleri, anlamını yitirmekte değişen pazar koşullarına ve müşteri beklentilerine göre şekillenmekte ürün ve hizmette kalite ön plana çıkmaktadır. Bilgi ve teknolojinin üretim sürecinde kullanılması, insangücünün yapı ve niteliğini önemli ölçüde değiştirmektedir. Kitle üretimini gerçekleştiren sanayi toplumu, dar uzmanlık alanında yetişmiş olan bireyden belirlenen standartlara ve verilen emirlere uygun davranmasını bekler iken, bilgi toplumu yaratıcı, sorun çözücü, katılımcı, değişime açık, değişik şartlara uyum gösterebilen ve yapılan işin bütünü hakkında bilgi sahibi olan iyi eğitilmiş insangücüne ihtiyaç göstermektedir. Bu toplumda kalite; müşteri beklentilerine uygunluk, ve zamanında üretim ön plana çıkmakta ve esnek üretim geçerli olmaktadır. Müşteri beklentileri doğrultusunda ürünün ve işin türü sürekli değişebilmektedir.

Bu dönüşüm sürecinde en büyük görev eğitime düşmektedir. Eğitim sistemi, ekonomik, teknolojik ve yapısal değişimin getirdiği yeni koşullara yanıt vermek, aynı zamanda bu süreçlere katkıda bulunmak zorundadır. Gelişimin en önemli unsuru olarak kabul edilen

eğitimin, gelişmeyi sağlayabilmesi için değişime açık bir sistem olması gerekir. Bu nedenle tüm toplumlar eğitim sistemlerini tekrar gözden geçirme çabası içine girerek, eğitime ülkelerinde birinci derecede önem ve öncelik vermektedirler. Evrensel olarak nitelendirilen dünyanın geçerli ilke ve yapıları yaşanan değişmelere yanıt vermede zorlanmakta, dış çevre şartlarına uyum gösterebilmenin arayışı içine girmektedirler. Esnek olmayan katı örgüt yapı ve işleyişi sorgulanmakta, amaç ve teknoloji gözden geçirilmekte ve bu süreç içerisinde insan ön plana çıkmaktadır.

Eğitim sistemlerini sorgulayan Fransa, Almanya ve İngiltere eğitimin amaçlarından birisinin yeterli kalitede iyi yetiştirilmiş ve verimli işgücü geliştirmek olduğunu açıkça ortaya koyarken, Japonya eğitimi milli birliğin, ekonomik kalkınmanın ve uluslararası statünün anahtarı olarak ifade etmektedir.¹

Gelişmiş ülkeler, nicelik problemi ile değil nitelik problemi ile uğraşıp kafa yorarken, gelişmekte olan ülkeler hem nicelik hem de nitelik problemlerine çare aramak zorundadırlar. Öğrencilerin sahip oldukları beceriler ve onların yetiştirilmeleri, geleceğin yüksek teknolojili mesleklerini başarmaları ve onların istihdamları için yeterli olmamaktadır.² İngiltere, Fransa, İtalya gibi gelişmiş ülkelerde bile Milli Eğitim komisyonları her dönemde eğitimin politikalarını revize etme durumunda kalmışlardır. İngiltere’de öğretmenler sendikasının 1990’da yaptığı toplantıda, ülkede eğitim seviyesinin yeni teknolojiye ayak uyduramadığı belirtilmiştir. Fransa’da yeni teknolojiye uygun insan yetiştirmek için, eğitim sisteminde üç ihtiyaç olduğu belirtilmiştir.³

a. Eğitimde Demokrasi: Her seviyedeki Fransız vatandaşına eşit eğitim vermek. Gelir seviyesinin farklı olması nedeniyle devletten fırsat eşitliği istenmiştir.

b. Elit insana olan ihtiyaç: Ülkeyi gelecekte idare edebilecek kapasitede ekonomik ve politik bilgilere sahip insan yetiştirme, yani “creme’re la creme” nin seçimi tüm ülke genelinde olmalı.

c. Yeni teknolojiden korkmayan, ona karşı çıkmayan, her türlü beceri ile donanmış yetişmiş insangücü ihtiyacı.

Milli Eğitim Bakanlığının 1998 Yılı Bütçe Raporu’nda ülkemizin eğitimde çağı yakalaması ve gelişmiş ülkeler arasında, hatta onların

önünde hak ettiği yeri alabilmesi için eğitim sistemimizde reform yapılmasının zorunlu olduğu belirtilmiştir. Eğitim reformunun hedefleri şu şekilde belirtilmiştir.⁴

- Atatürk ilke ve inkılaplarına içtenlikle inanan,
- Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, özgür ve bilimsel düşünce gücüne sahip,
- Kendi milli değerlerini davranış haline getirmiş kendisi ile barışık,
- Toplum değerlerini benimsemiş toplumla barışık,
- Çağdaş uygarlık değerlerini kavramış dünya ile barışık,
- * Ana dilini iyi bilen,
- * Bir yabancı dil konuşabilen,
- * Matematik, fen ve sosyal bilimler alanında temel bilgi, beceri ve yetenekleri gelişmiş,
- * Sorumluluk riski alabilen, karar verme yeteneği gelişmiş,
- * Geçmişini ve gücünü doğru yorumlayan ve geleceğini buna göre planlamasını bilen,
- * Grup çalışmasına önem veren,
- * İnsanlarla sağlıklı iletişim kurabilen,
- * Sevgi, saygı ve hoşgörü anlayışına sahip,
- * Teknolojiyi sadece alan ve kullanan değil, üretebilen ve satabilen niteliklere,
- * Öğrenmeyi bilen, kişiler yetiştirmektir.

İş dünyası, yapılan bir araştırmaya göre gençlere eğitimle kazandırılmasını istedikleri davranışları şöyle açıklamaktadır.⁵

- İletişim yeteneğinin geliştirilmesi,
- Ekip halinde çalışma yeteneğinin geliştirilmesi,
- Karşılaşılan sorunları çözme yeteneğinin geliştirilmesi,
- Öğrenmeyi öğrenme yeteneğinin geliştirilmesi,
- Yabancı dil

Eğitim

Eğitim kavramının bir çok tanımı yapılmıştır. Eğitim bireyin anlayış, bilgi, beceri, davranış ve yeteneklerini geliştirmek veya değiştirmek için giriştiği bütün faaliyetleri içine alır. Eğitim, bireyin yaşadığı toplumda yeteneğini, tutumlarını ve olumlu değerdeki diğer davranış biçimlerini geliştirdiği süreçler toplamıdır.⁶ Başka bir tanıma göre eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir.⁷ Eğitim, aslında, kişinin yaşama etkin bir biçimde uyumunu sağlayan bir etkinliktir. Bireylerin davranışlarında meydana getirilen bu değişmelerin bütün toplumu etkilemesi kaçınılmaz bir olgudur.⁸ Eğitim, bireyin toplumda hak ettiği yeri bulabilmesi bu yer ya da meslekten toplum ve kendisi için her zaman yüce olan ereklere ulaşmasında yararlanabileceği bilgi davranış ve yeteneklerle donatılmasıdır.⁹

Tanımlardan çıkan sonuç şudur: Eğitim birey ve toplum için vazgeçilmez bir ihtiyaçtır. Bireyi doğrudan doğruya etkileyerek, yaşam standardını yükselten, üretken duruma getiren, yaşama ve topluma uyum sağlamasına neden olan eğitim, aynı zamanda tüm toplumu etkilemektedir. Toplumun kendisini tekrar üretebilmesi için eğitim bir kamu yani devlet hizmetidir. Eğitimin kendinden beklenen işlevleri gerçekleştirebilmesi için siyasal, toplumsal ve ekonomik açıdan ülke çıkarlarına uygun olarak düzenlenmesi gerekir.

Devletin eğitimle ilgili politikaları vardır. Politikalar bir ülkenin nasıl bir eğitim vereceğini, nasıl bir insan yetiştireceğini genel olarak belirleyen soyut ifadelerdir. Ülkemizde eğitim politikaları başta Anayasa olmak üzere ilgili yasalarda belirtilmiştir. Anayasamıza göre eğitim ve öğretim, Atatürk ilkeleri ve inkılapları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Bu esaslara aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılmaz (Md.42).

Dünyada kabul gören İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi ülkemiz tarafından da kabul edilmiştir. Burada eğitim hakkı şöyle belirlenmiştir:

“Herkes eğitim hakkına sahiptir. Eğitim, en azından ilk ve temel eğitim aşamasında, parasızdır.”

“İlköğretim zorunludur. Teknik ve mesleki eğitim herkese açıktır. Yüksek öğretim, yeteneklerine göre herkese tam bir eşitlikte açık olmalıdır.”

“Eğitim insan kişiliğini tam geliştirmeye ve insan haklarıyla temel özgürlüklere saygıyı güçlendirmeye yönelik olmalıdır”

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları yer almaktadır. Bu amaçların tüm eğitim sistemimiz için geçerli olduğu belirtilmektedir. Bu düzenlemeler, eğitim sistemimizin çağdaş, demokratik, laik ve bilimsel bir temele oturtulmuş olduğunu göstermektedir.

Eğitimde, her bireye, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda, gelebilecekleri en üst seviyeye kadar gelişmeleri için fırsat verilmelidir. Eğitimde fırsat eşitliği çağdaş eğitimin temel ilkesidir. Cinsiyet, gelir düzeyi, coğrafi nedenler (uzaklık gibi) bireyin eğitim hakkını kullanmasına engel olmamalıdır. Donanımı yetersiz, aracı-gereci olmayan, öğretmen olmadığı için dersleri boş geçen bir okulda yetişen öğrencinin, bu imkanlara sahip olan bir okulda yetişen öğrenciyle aynı kalitede eğitim alması beklenemez. Eğitim, tam bir fırsat eşitliği içinde, mesleki ve teknik alanda toplumun ihtiyaç duyduğu insanı üretken hayata hazırlarken, bilim ve teknolojiye katkıda bulunacak, üretebilecek, yüksek niteliklere sahip insangücünü de yetiştirmelidir. Ancak eğitimde süreklilik sağlanmalı, yaşam boyu eğitim kurumsallaşmalıdır. Bilginin hızla erozyona uğradığı çağımızda bireyin üretken gücünü koruması ve geliştirebilmesi için, hizmet içi eğitim çalışmalarına önem verilmelidir. Ancak, belirlenen amaçların uygulamada gerçekleştirdiği söylenemez. Bugünkü yapı ve gösterilen çabalarla eğitim sistemi toplumsal ihtiyaçları karşılamaktan uzaktır. Sistemin bilgi çağı insanını yetiştirebilmesi için yönetim anlayışı ve yapısında değişikliklerin yapılması gereklidir. Eğitimde geldiğimiz yer ve sorunlarımızın neler olduğu bilinmeli, nasıl bir eğitim? Nasıl bir insan? Soruları sorulmalıdır.

Günümüz dünyası, eğitimden bilgi aktarmayı değil; sorgulamayı yaratmayı, araştırmayı, katılmayı beceren insan yetiştirmesini istemektedir. Eğer eğitim sisteminde bir problem varsa, problemi bunun

çıkması olarak kabul edilen öğrencide aramadan önce sistemin incelenmesi gerekmektedir.¹⁰ Eğitimin beklenen işlevleri başarıyla gerçekleştirebilmesi için temel yasalarda belirlenen ilkelere ters düşmeyecek eğitim amaçlarına, kalkınma amaçlarına uyumlu, etkili eğitimleri, planlarına, öğrenciler, ilgi, yetenek ve kapasiteleri doğrultusunda yönlerecek rehberlik hizmetlerine, yeterli öğretim kadrosuna, insan ve madde kaynaklarını eğitimin amaçları doğrultusunda etkili olarak birleştirecek eğitim yöneticilerine ve eğitim sürecinin ussal (rasyonel) olarak oluşmasını sağlayacak eğitim örgütlerine gereksinme duyulacaktır.¹¹

Eğitim amaçlarının belirlenmesi, planların yapılması, rehberlik ve danışma hizmetlerinin gerçekleştirilmesi, ders programların yapılması, eğitim teknolojisinin geliştirilmesi, bilginin aktarılması, geliştirilmesi, eğitim kurumlarının yönetilmesi, bütün bunlar farklı uzmanlık alanlarında yetişmiş insangücünü gerektirmektedir. Eğitim sisteminin işlevlerini gerçekleştirebilmesi için bu kadronun yeter sayıda istihdam edilmesi ve yüksek niteliklerle donatılmış olması gerekir.

Görevlerini yaparken kendilerini sürekli olarak geliştirmeleri, yenileyebilmeleri için imkan ve ortam yaratılmalıdır. Karşılaştıkları sorunları çözebilecek ve sistemi çağın şartları doğrultusunda geliştirebilecek özelliklerle donanmaları gerekir.

Böyle bir süreçte “eğitim olgusunu” salt “okul” olarak ele almak ve eğitimi okul ile sınırlı görmek çok yanlıştır.¹² Milli Eğitim Bakanlığı merkez ve taşra örgütü belirtilen gelişmeleri sağlayacak yeniden yapılandırılmaya kavuşturulmalıdır.

Ayrıca geniş anlamda eğitim tüm toplumun işidir. Özellikle çocuğun ilk yıllarında ailenin etkisinin son derece önemli olduğu bilinmektedir. Kağıtçıbaşı aile kurumunun, yapısal özellikleriyle çocuğun kişilik gelişiminde etkili olduğu belirtmektedir. Ailenin sosyalizasyon etkisi iki temel boyuttan oluşur. Bunlardan birincisi yetke boyutudur. Çocuğun kişilik gelişimi için önemli olan, ailenin bu yetkiyi nasıl kullandığıdır. Örneğin, bu yetkenin çocuğa karşı kısıtlama, baskı, aşırı disiplin, fiziksel cezalandırma biçiminde kullanıldığı “yetkeci aile yapılarında”, çocuğun genellikle dışsal denetime bağımlı, özerk davranamayan, değişiklikten kaçan, eleştiriye kapalı, yaşamı ve kendini

sevmeyen, yetkeye karşı aşırı itaatkar, ancak bu itaatın ezikliğini otoriteyi güçsüz durumda yakaladığında dışa vuran ve tepkilerini sağduyu ile değil yıkıcı bir biçimde yansıtan bir kişilik edineceği ileri sürülmektedir. Aşırı disiplin, fiziksel cezalandırma, baskı ve aşırı kısıtlamanın olmadığı “demokratik aile yapılarında” ise çocuk genellikle, içsel denetimi ve bireyselliği gelişmiş bu nedenle özerk davranabilen, değişimden ve yenilikten kaçınmayan, iyimser, eleştiriye açık ve yetkeye her koşulda boyun eğmeyen bir kişilik geliştirecektir.¹³ Ülkemizde yetkeci aile yapısının özellikle toplumun üst katmanlarında azalmakla birlikte, etkisini sürdürdüğü vurgulanmaktadır. Bu da sonuç olarak, sorumluluk alamayan, özerk davranamayan edilgen ve yetkeci tutumlara neden olacaktır. Toplum olarak bilgi çağı insanını yetiştirmeyi amaçlıyorsak, ailenin çocuk gelişimi konusunda aydınlatıcı bilgiler edinmesi gerekir. Bunun gibi, çocuğun sosyalizasyonuna etki eden kitle iletişim amaçlarının, boş zaman etkinliklerinin vb. aracı kurumlarında olumlu biçimde katkıları gerekir.

Çağdaş İnsan Çağdaş Eğitim ve

Çağdaş eğitim, çok yönlü, katılımcı, yaratıcı ve duyarlı insan yetiştirmeye yönelik bir eğitim biçimidir. Çağdaş eğitimin amacı, bireyin yalnızca zihinsel olarak değil, bedensel, sosyal ve duygusal yönden de bir bütün olarak gelişimini sağlamaktır. Bu eğitim biçiminde; yüzyılların ürünü klasik ezberci, program ağırlıklı, öğreticinin tek ve otorite olduğu öğretim yöntemine yer yoktur. Çağdaş eğitimin temelinde takım çalışması vardır. Çağdaş eğitimde, bireysel farklılıklara, kişinin istek ve ilgilerine önem verilmeli, onu yetişkin ve iş hayatına daha hazır hale getirebilmek için gösterilmelidir. Burada ezberleme yerine anlamak, bilgiye ulaşmayı bilmek ve ihtiyaca göre uzmanlaşmak esastır. Öğretmen artık tek öğretici değildir. -Öğretmenin rolü, bu hızı bilgi bombardımanı sırasında öğrencinin asıl öğrenmesi gerekenler konusunda ana yol göstermek, onun ilgisini çekmek, çelişkili bilgiler karşısında bocalamasını önleyici açıklamaları yapmaktır. Bu da hem okulların, hem de öğretmenin yeni boyutlar, yeni özellikler kazanmasını gerekli kılmaktadır¹⁴. Çağdaş eğitim öğretmen merkezli değil, öğrenci merkezlidir. Kalıplaşmış katı sınav ve programlar yerine öğrencinin ilgi

ve yeteneklerini tanımak, geliştirmek konusunda kendisine imkan sağlayan bir eğitim ortamına ve eğitici kadrosuna ihtiyaç vardır. Çağdaş eğitim bir taraftan bireye kültürel ve toplumsal değerleri kazandırırken diğer taraftan onların farklı yetenek ve ilgilerini geliştirerek topluma yapacakları katkıyı artırır. Bütün bunlar demokratik eğitim sisteminin yaşama geçirilmesi ile olanaklıdır.

Çağdaş insan, hem diğer insanlardan farklı, hem de onlarla pek çok ortak yanı olan bir birey, ama aynı zamanda kendi toplumunun, sınırları genişleyen dünyanın önemli bir üyesidir. Çağdaş insan, kendisine, ailesine, topluma, ülkesine ve tüm insanlığa faydalı olacak şekilde yetişmiş insandır. Ortak nitelikleri yönünden çağdaş insan, kendisini iyi tanıyan, insan olarak kendi değerini bilen (öz saygısı olan), başka insanlara da değer veren, hak ve sorumlulukları konusunda bilinçli, çevresine duyarlı, yeknesaklıktan uzak, yaratıcı, farklılıklara hoşgörü ile bakan duyarlı ama akılcı bir insan olmalıdır.¹⁵

VII.Beş Yıllık Kalkınma Planı Stratejisi (1996-2000)'nden Bilgi Çağı İnsanı özellikleri laik, evrensel, cumhuriyetçi, ulusal kültürü geliştirici, düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, yeni fikirlere açık, kişisel sorumluluk duygusu gelişmiş, bilim ve teknoloji üretimine yatkın ve beceri düzeyi yüksek bir insan olarak tanımlanmış ve bunu yetiştirecek bir eğitim politikasının izleneceği belirtilmiştir.

Eğitim Sistemimizin Durumu

Dünyadaki hızlı değişmelere ve toplumsal beklentilere eğitimin bugünkü yapısıyla cevap vermesi mümkün değildir. Eğitim sistemi 2000'li yılların insanını yetiştirebilmesi için şu anda var olan sorunlarını tartışmalı, doğru teşhisler koyabilmelidir. Eğitimi ilgilendiren her konuda araştırma yapılmalıdır. Siyasi kadrolaşma, tercih ve önerilerle etkin çözümlere ulaşılamadığı görülmektedir. Yeterlik ilkesi sistemin temel özelliği olmalıdır.

Nüfusun artması, göç olayı, eğitime olan talepteki artış sorunlar yaratmakta dün olduğu gibi bugün de nicelik niteliğe tercih edilir hale gelmektedir. Yeteri kadar kaynak yaratılmadan daha çok üretimde bulunma çabası düşük kaliteye razı olmak gibi sonuçlara neden olmaktadır. İlköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim bütünlük içinde,

birlikte ele alınmalı, birbirleriyle nitelik ve nicelik açısından uyumlaştırılmalıdır.

Türk eğitim sistemi, 1998-1999 sayısal verilerine göre, okul öncesi eğitim dahil, ilköğretim ve ortaöğretime devam eden öğrenci sayısı 15 074 411 dir. 523 617 öğretmene ve 64 840 okula sahiptir. Yükseköğretime devam eden öğrenci sayısı 1 323 345 iken öğretim elemanlarının sayısı 63 223 tür. Cumhuriyetimizin 75. Yılında (Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze) okul sayısı ilköğretimde 8 kat, ortaöğretimde 132 kat; öğrenci sayısı ilköğretimde 26 kat, ortaöğretimde 529 kat; öğretmen sayısı ilköğretimde 27 kat, ortaöğretimde 166 kat artmış bulunmaktadır.¹⁶ Ancak bu sistemin kapsadığı sayı ne olursa olsun yeterli düzeyde gelişmiş olduğunu ve eğitime duyulan talebi karşıladığını söylemek mümkün değildir. Okula devam eden öğrencilerin çağ nüfusu oranlarına baktığımızda görünen tablonun yeterli olduğunu söylemek zordur. 1996-1997 yılında okullaşma oranları ise şöyledir: Okulöncesi eğitimde çağ nüfusunun %8.9, ilkokul düzeyinde %99.8, ortaokul düzeyinde %69.6, lise düzeyinde %30.8'i genel lise, %23.9'u mesleki ve teknik liselerde olmak üzere toplam %54.7'si, yükseköğretimde çağ nüfusunun %14.7'si örgün eğitim kurumlarında, %7.7'si açıköğretim kurumlarında toplam %22.4 öğrenci devam etmektedir. 2000 yılı için eğitimde hedeflenen sayısal gelişme okulöncesi eğitimde %16 iken bugüne kadar gerçekleşen oran %8.9'dur. İlköğretimde hedeflenen %100 ken, gerçekleşen %88.9'dur. Ortaöğretimde hedeflenen %75 ken gerçekleşen %54.7'dir. Genel liselerde okullaşma oranı %30.8 ken, mesleki ve teknik liselerde %23.9 dur. Bu rakamlar 2000 yılı hedeflerinin gerçekleştirilemeyeceğini gösterir iken, özellikle ortaöğretimde çağ nüfusunun yaklaşık yarısı eğitim dışında kalmıştır. Ülkemizde mesleki ve teknik eğitime, plan hedeflerinde ağırlık verilirken, genel liselere devam eden öğrenci sayısı daha fazladır. Yükseköğretim yapmak için sınava giren öğrenci sayısı 1.5 milyonu bulmuştur. Ancak 250 binine yükseköğretim imkanı yaratılabilmektedir.

İşgücünde ve çalışan nüfus içerisinde kişi başına düşen ortalama eğitim süresi gelişmiş ülkelerle karşılaştırıldığında oldukça düşüktür. İşgücünde ortalama okul yılı 1994'de 5.58'dir. Çalışan nüfusun ortalama

okul yılı ise aynı yıl için 5.49'dur. Bir başka ifade ile Türkiye'de hem işgücü hem de istihdam edilen nüfus ortalama olarak ilköğretim dengi bir eğitim düzeyine sahiptir. Ortalama okul yılı Japonya'da 10.7 yıl, Kanada'da 12.1 yıl ABD'de ise 12.3 yıldır. Türkiye'nin sahip olduğu insan kaynaklarının eğitim düzeyinin ne ölçüde az olduğu görülmektedir.¹⁷ Cumhuriyet döneminde yukarıda belirtilen sayısal gelişmeler sağlanmış olmasına rağmen, eğitimde nicelik sorunu halen devam etmektedir. Oysa nitelikle ilgili sorunlar çok daha fazla ve karmaşıktır.

Ders programlarının içeriği ile amaçlar kaynaştırılmamış, amaçları gerçekleştirebilecek içerik geliştirilememiştir. 30-40 seneden beri önemli bir değişiklik yapılmayan ders içerik ve kitaplarıyla bilgi çağı insanını yetiştirmek mümkün değildir. Öğretim programlarının öğrencileri ilgi ve yetenekleri ölçüsünde doğrultusunda yetiştirecek; onlara ezbere bilgiler aktarmak yerine öğrenciyi öğretecek temel kavramları anlama, yorumlama ve uygulayabilme imkanı verecek; problem çözme yetenek ve davranışları ile bilimsel düşünme alışkanlığı kazandıracak; araştırma yapmayı, ekip halinde çalışmayı, konuşma, tartışma ve yazışma yolu ile iletişim kurmayı teşvik edecek biçimde yenileştirilmesi gerekmektedir.¹⁸

Öğretmen yetiştirme ülkemizin gündeminde uzun yıllardan beri var olan bir sorundur. Bugünde sayı ve nitelik olarak istenilen düzeye gelinmemiştir. Eğitimin her kademesinde, öğretmen açığı söz konusu iken, dağılımında da dengesizlikler vardır. Öğretmenliğin toplumsal saygınlığı düşmüştür. Genellikle Üniversiteye giriş sınavında düşük puan alan öğrencilerin öğretmenliği tercih ettikleri gözlenmektedir.

Eğitime ayrılan kaynakların kıt olması, okul, dersane, laboratuvar, atelye, spor salonu, kütüphane, konferans salonu gibi eğitim altyapısını oluşturan alanları ve bunların donanımlarını da etkilemekte yetersiz kalmasına neden olmaktadır. Diğer yandan okullardaki eğitim araç ve gereçleri, bilgisayar donanımları da yetersizdir.

İkili eğitim ve birleştirilmiş sınıf uygulamaları halen sürmektedir. İlköğretimde öğrencilerin çağdaş eğitim imkanlarına kavuşturulması için sınıf mevcutlarının dünya standartlarına ulaştırılması (1 dersliğe 30 öğrenci), bütün okulların tekli eğitime

geçirilmesi planlanan çalışmalar arasında görülmekle birlikte, olumlu bir gelişme sağlanamamıştır.

TUSIAD'ın 1990 yılında yayınlanan Türkiye'de Eğitim raporunda "eğitimde kalite krizi" olduğu vurgulanmakta ve en önemli sorunun kalabalık sınıflar olduğu belirtilmektedir. Detaya girmeden belirtilmeye çalışılan bu sorunların eğitimde kaliteyi olumsuz olarak etkilediği bilinmektedir. Bu sorunların çözülmüş olması ise kaliteye ulaşmamız açısından gerekli, ancak yeterli değildir. Milli Eğitim Bakanlığının merkez ve taşra birimlerinde, tüm okullarımızda kalite felsefesi ve kültürünün benimsenmesi gerekir.

Kalite Kavramı ve Toplam Kalite Yönetimi

Kalite kavramı farklı şekillerde tanımlanmıştır. Kalite, genel olarak günlük konuşmalarda üstünlüğü ve iyiliği, diğer bir deyişle kaliteye konu olan ürün ve hizmetin iyi niteliklerinin olduğunu belirtir. Bu bakımdan kalite, subjektif değerleri içermektedir. Ancak hemen belirtmek gerekir ki, subjektif değerlendirmelerden oluşan kalite anlayışı ülkeden ülkeye, yaşam düzeyi, zevk, gelenekler, toplumsal yapı, eğitim gibi çok sayıda faktörlerin etkisi altında değişik yapı göstermektedir. Bu nedenlerle tüketicinin ürün ve hizmetler için kullandıkları kalite kelimesinin ifade edeceği anlamlarda farklı olabilmektedir. Ancak ürünün ölçülebilen, belirlenebilen ve çoğu kez kalite standartları veya mevzuatlarla belirlenen kalitesi ise objektif kalitesidir.¹⁹

Kaizen (sürekli gelişme, geliştirme) kavramını ortaya koyan Masaaki İMAİ'nin kalite kavramına yaklaşımı ise şöyledir: "En genel anlamda kalite, geliştirebilecek herşey demektir. Kaliteden söz ederken ilk akla gelen, ürünün ya da hizmetin kalitesi olmaktadır. Kaizen stratejisi kapsamında incelenirse hiç bir ürün veya hizmet, tasarlanmış olduğu seviyenin ilerisine geçemez. Burada, tasarımı yapan insan olduğuna göre insanın kalitesi ile ilgilenilmelidir. İnsanların içinde kaliteyi oluşturmak, Kaizen bilincini edinmelerine yardım etmek demektir".

Deming kaliteyi kullanıma uygunluk olarak belirtmiştir. Tanım incelendiğinde, kalite kavramının iki bileşeni olduğu ortaya çıkmaktadır. "Tasarım kalitesi" (tercih edilen özelliklerin tasarımda yer alması),

“uygunluk kalitesi” (gerçekleştirilen üretimin tasarımda belirlenen özelliklere uyması). Bir ürünün veya hizmetin istenilen özelliklere sahip olması tasarım kalitesi ile ilgilidir. Uygunluk kalitesi ise, müşteriye sunulan ürünün belirlenmiş olan tasarıma ne kadar uyduğu ile ilgilidir. Belirli bir kalite düzeyinin sağlanması örgütsel etkenlere bağlı olduğu kadar dış etkenlere de bağlıdır.²⁰

Toplam kalite, kaliteyi düşük maliyetle gerçekleştirmektir. Toplam kalite yönetimi ise toplam kaliteyi herkesin katılımıyla başarmaktır. Toplam kalite yönetimi, müşteri beklentilerini gerçekleştirmeye yönelik ve müşteri tarafından tanımlanan kaliteyi, tüm faaliyetlerin yürütülmesi sırasında ürün ve hizmet bünyesinde oluşturan bir yönetim biçimidir. Bu yönetimin amaçları iki temel noktada açıklanabilir. Birincisi, herkesin kendi işini ilk seferinde ve tam zamanında doğru olarak yapması, ikincisi, sürekli gelişmeyi tüm örgüte yaymaktır.²¹ Toplam kalite yönetiminin beş temel özelliği vardır.²²

1. Yöneticinin kararlılığı (liderlik)
2. Müşteri ve çalışan odaklı olma
3. Sürekli geliştirme (Kaizen)
4. Herkesin katılımı
5. Çalışanların niteliğini artırma

1.Yöneticinin Kararlılığı : Öncelikle yöneticilerin toplam kalite yönetimi felsefesine inanmaları ve liderlik davranışı sergilemeleri gerekir. Kaliteyi geliştirmek için takip edilecek modelin temelinde Deming döngüsü bulunmaktadır. (PDCA cycle) Planla-uygula-kontrol et-düzeltil. Yöneticinin bu felsefeyi benimsemesi gerekir. Kalitenin arttırılmasına yönelik desteği vermeyen, çalışmalarıyla başkalarına örnek olmayan bir yönetimin başarıya ulaşması mümkün değildir. Toplam kalite yönetiminde özellikle üst yönetimin rolü büyüktür. Bunun için ilk olarak eğitilmesi ve toplam kalite felsefesinin benimsetilmesi gereken üst yönetimdir. Orta kademe yöneticiler bilgi ve beceri eğitimlerinin, kalite sisteminin kendi görev alanlarına düşen bölümünün tasarlanması, uygulanması ve geliştirilmesine yardımcı olacak şekilde planlanması gerekir. İlk kademe yöneticiler için verilecek eğitimin

uygulamaya dönük olması gerekir. Çünkü bu düzey kalitenin yönetildiği yerdir.

2. Müşteri ve Çalışan Odaklı Olma: Müşteri odaklılık ilkesi “kaliteyi müşteri belirler” deyimıyla özdeş olarak ifade edilmektedir. Norichi Kano, kaliteyi tanımlamak için iki boyutlu bir model geliştirmiştir. Kalite ile ilgili boyutlardan biri “mecburi kalite”, diğeri ise “cazip kalite” dir. Mecburi kalite müşterinin üründen mutlak beklentilerini ifade eder. Eğer bu karşılanmazsa müşteri tatmin olmaz. “Cazip kalite ise mevcut beklentilerin üzerine müşterinin beklemediği ve talep etmediği ve hakkında önceden fikir sahibi olmadığı özelliklerle ilgilidir.²³ Cazip kalite, bir süre sonra müşterinin benimsenmesi ve talebi ile mecburi kalite halini alır. Toplam kalite anlayışı, mükemmel tasarlanmış her iki boyuttaki kaliteyi de içeren bir ürün veya hizmet öngörür.

Toplam kalite yönetiminde müşteri kavramı hem iç müşteriye hem de iş müşteriye içeren bir kavramdır. İç müşteri örgüt çalışanlarını ifade etmektedir. Çalışanlar arasındaki ilişki müşteri tedarikçi ilişkisidir. Dış müşteri ise ürün veya hizmet alıp kullanan kesimdir. Örgüt yaptığı tüm çalışmalarda ürün ve hizmet kalitesine önem vererek dış müşterilerini mutlu ederken, iç müşterilerininde kendi iş ilişkilerinde, davranışlarında aynı mutluluğu yakalamalarını sağlamalıdır. Dış müşterilerin beklentileri yapılan araştırmalarla izlenmelidir. Ürün kalitesinin ön koşulu dizayn kalitesidir. Çünkü bir ürünün kalitesi hiç bir şekilde tasarım kalitesinden daha üstün olamaz. Kaliteli bir ürün tasarımının ön koşulu müşteri talep ve beklentilerini içeren pazar bilgilerinin sağlanmasıdır.²⁴ Bu açıklamalar “dış müşteri mutluluğunun iç müşteriden geçtiğini” de belirtmektedir.

3. Sürekli Geliştirme (Kaizen): Rekabet ortamı ve müşteri beklentileri sürekli değişim göstermektedir. Dolayısıyla değişen kalite hedeflerini izlemek ve belirlemek zorunlu olmaktadır.²⁵ Sürekli geliştirme herkes için geçerli bir kavramdır. “Kaliteyi süreçte oluştur” ilkesi geçerlidir. Bir yönetici görev tanımı gereği sonuçlar ile ilgilenmelidir. Ancak başarılı örgütlerin yönetici davranışlarına bakıldığında bu yöneticilerin çoğu

zaman süreç öncelikli düşündükleri görülür. Yöneticinin üzerinde yoğunlaştığı konular ise, zamanı iyi kullanma, beceri geliştirme, paylaşma ve katılım, moral, iletişim disiplindir.²⁶

4. Herkesin Katılımı: Katılma, üyelerin genel amaçlar doğrultusunda etkili ve rasyonel kararlar almalarını ve onları başarılı bir şekilde uygulamalarını sağlamak için kullanılan bir araçtır. Bir başka ifadeyle katılma karar alma ve uygulama yetkisinin uygulayıcılara devredilmesi sürecidir.²⁷ Toplam kalite yönetiminde takım çalışmasına önem verilmektedir. Burada amaç üstün düşünmesi, astın uygulaması değildir. Düşünme ve uygulamayı takım halinde gerçekleştirmektir. Takım çalışmaları, katılanların bilgisini, sorun çözüme yeteneğini geliştirir. İletişimi kolaylaştırır, yaratıcılığı teşvik eder. Astın zihinsel yetenek ve kapasitesinden yararlanılarak onların sadece uygulayıcı değil, karara katılan, düşünen ve sorun çözen elemanlar olması beklenir. Toplam kalite yönetimi bir grup etkinliğidir.

5. Çalışanların Niteliğinin Arttırılması: Çalışma yaşamında sadece insanın niteliği sayesinde toplam girdilerden daha fazla çıktı üretilebilir. Bu gerçeğin bilincinde olan örgütler ve yöneticileri insan kaynağı niteliğinin geliştirilmesi kapsamında çeşitli etkinliklerde bulunup çalışanların standartlarını yükseltmek ve onların faaliyette bulunabilecekleri daha uygun bir örgüt kültürünü oluşturmak yolunda çaba harcamaktadırlar. Yapılan eğitim çalışmalarında, metot ve tekniklerden çok çalışanların davranışlarının geliştirilmesine ağırlık verilmesi gerekir.²⁸

Deming yönetimin yerine getirmesi için 14 kural belirlemiştir. Toplam kalite yönetimi anlayışının gerçekleştirilmesi için bu kurallardan yararlanılarak şunlar önerilebilir.²⁹

1. Toplam kalite yönetiminin uygulanmasında yönetim amaçlarda ve koşullarda görüş birliği içinde olmalıdır.
2. Gelenekleri yıkmaya cesaretli olmalıdır.
3. "Kalite örgütü" oluşturmada en üst yönetime bağlı kalite geliştirmeden sorumlu bir yönetici belirlenmelidir.
4. Eğitim yolu ile sürekli gelişimin sağlanacağı belirtilmelidir.

5. Yönetim değişimin niçin gerekli olduğunu çalışanlarına açıklamalı ve değişimin örgütteki herkesin işi olacağını belirtmelidir.
6. Her etkinlik ve her işin müşteri ve tedarikçilerinin olduğu açıklmalıdır.
7. Herkesin takım olarak eğitim çalışmalarına katılacağı ortam yaratmalıdır.

Eğitimde Kalite

Eğitim hizmetinin diğer hizmet alanlarına göre birey ve toplumun yaşam kalitesini yükseltmede önemli yeri vardır. Eğitimde kalite kavramı hizmeti sunanla hizmeti kullanan tarafından aynı anlama gelmeyebilir. Çünkü ürün somut değil soyuttur ve bir insan vasıtasıyla sunulmaktadır. Eğitimde hizmetin kalitesi, hizmeti sunanlarla hizmeti kullananlar arasında yoğun bir işbirliği ve iletişime bağlıdır. Bu da hizmetin verildiği okulun demokratik ve sosyal bir ortam olabilmesi ile mümkündür. Eğitimde kaliteden söz edebilmek için uygunluluk kalitesinin tasarım kalitesine ulaşması gerekmektedir. Uygulamaya baktığımızda yetişen gençlerimize verilen eğitimin tasarım kalitesinden uzak olduğu görülmektedir. Üniversiteye giriş sınavında öğrencilerin yarısından çoğu 105 puanın altında puan aldıkları görülmektedir. İlkokulu bitirip de okuma yazma bilmeyenler vardır.

Kaliteli bir eğitim, yetişen kuşaklar için uygun ortamlar hazırlayarak ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bilgi beceri ve davranış kazandıran ve zihinsel, duygusal gelişimini sağlayan bütüncül bir eğitimidir. Bu neden eğitim:

- 1- Amaçlar doğrultusunda istenilen davranışların kazandırılmasını,
- 2- İlgi ve yeteneklerinin belirlenip geliştirilmesini,
- 3- En yüksek manada yaratıcılığı geliştirebilmesini,
- 4- Sadece bilgi kazanılmasını değil duygusal gelişimin sağlanmasını,
- 5- Bilginin davranışa dönüştürülüp üretken hale getirilmesini sağlamalıdır.

Bugün var olan geleneksel eğitim anlayışının yukarıdan aşağıya, dıştan içe olan zorlamalarıyla bunlar gerçekleşmemektedir. Gerçekleşmesini düşünmekte inandırıcı değildir. Klasik çözüm yolları ile sistemin sorunlarına çözüm aramak mümkün değildir. Şimdiye kadar olan yeniden yapılandırma çalışmalarında, sistemin temel unsuru olan insan göz ardı edilmiştir. Sisteme dinamizm verecek gerekli heyecan, inanç ve motivasyon yoktur.

Eğitim de kaliteyi artırabilmek için Cumhuriyetin ilk yıllarında okuma yazma için başlatılan seferberlik gibi “eğitimde kalite seferberliği” ne gerek vardır. Kalite zorunluluk haline gelmiştir. Başta Milli Eğitim Bakanlığı olmak üzere, her eğitim basamağının kendisini diğer basamaktan soyutlamadan toplam kalite kültürünü oluşturması ve geliştirmesi gerekir.

Eğitim Sürecinin Önemi

Eğitim süreci okulda gerçekleştirilmektedir. Okul sisteminin iç müşterileri, yöneticileri, öğretmenler, uzmanlar, yardımcı personel ve öğrencidir. Dış müşteri ise kendisine hizmet verilen , öğrenci, ailesi, üst düzeydeki okullar, çeşitli örgütler ve toplumdur. Bunlar aynı zamanda tedarikçidir. Hizmetin kalitesinde hem hizmeti olan hem veren etkili olmaktadır. İç ve dış müşteri beklentilerinin karşılanması gerekir. Ancak hizmetin kalitesini öncelikli olarak belirleyen öğrencinin ilgi ve yetenekleri olmalıdır. Ailelerin beklentileri onların yaşam standartlarına göre değişebilmektedir. Ailenin eğitim düzeyi düşükse, bilgisi yeterli değilse bunların etkisiyle oluşan kalite beklentisini gerçekleştirmek mümkün değildir. Ülkemizde çoğu ailenin eğitimden beklediği diplomadır. İşe girmek için diploma esastır. Verilen eğitimin öğrencinin yeteneklerine ne derece uygun olduğu, neyi ne kadar öğrendiği önemli değildir. Okulların, aile ile etkileşimi oldukça sınırlıdır. İç, Dış müşteri ve tedarikçi arasında beklentilerde fark olabilir, hizmet seviyesinde asla olamaz. Programlar doğrultusunda öğrenci neleri öğrenmesi gerekiyorsa öğrenebilmelidir.

Toyota fabrikasında bir üretim hattında beş ayrı marka üretimi aynı anda sürdürülüyor. İşçinin önüne peş peşe farklı biçim ve renkte arabalar geliyor ve bunlar üzerinde farklı işlemler gerçekleştiriliyor. Her

otomobil için gerekli işlemler ondan kısa bir süre önce hatta işçilerin önüne gelen bir büyük bilgisayar formunda belirtiliyor. Önlerindeki ürünün ve işin türü sürekli değiştiği için işçilerin çalışmasını basit bir tekrar ve ezbercilik değil, yetki kullanımı ve inisiyatif isteyen esnek yaklaşımlar yönlendiriyor.³⁰ Öğretmen ise sınıflarda birbirinden farklı özelliklere sahip 40-50 öğrenci ile karşı karşıya kalmaktadır. Sınıflardaki öğrenci sayısı en çok 30 olmalıdır. Öğretmen ve sınıfta farklı özellikteki öğrencilerin öğrenme sürecine etkin katılımlarını sağlayabilecek farklı yöntemler uygulayıp yardımcı olması gerekir. Ezbere dayalı eğitimden, öğrencinin eğitim sürecine katıldığı, öğretmen-öğrenci, öğrenci-öğrenci etkileşimi olan bir ortam yaratılmalıdır. Öğrenci öğrenme sürecinde aktif olmalıdır.

Grupla yapılan çalışmalarda öğrenci iletişim becerisi kazanacak, yetenek ve yaratıcı gücünü geliştirebilecek, işbirliği yaparak ortak bir amaca yönelecektir. Oysa yarışmacı bir eğitim anlayışında başarılı olan öğrencilere ilgi gösterilirken, başarısız olanlardan ümit kesilmekte başarısızlığın nedenleri üzerinde durulup ortadan kaldırıcı önlemler alınmamaktadır. Ürün üretildikten sonra yapılan değerlendirmede ortaya çıkan başarısızlıklar maddi ve beşeri kaynakların rasyonel kullanılmadığını gösterdiği gibi öğrenci üzerinde psikolojik rahatsızlıklara neden olabilmektedir. Öğrencilerin eğitim boyunca en çok etkileşim içinde oldukları öğretmenleridir. Öğretmen öğretmenlik davranışlarını kazanmış olmalıdır. Öğrencilerin etkin bir şekilde eğitim sürecine katılmalarını sağlayabilecek kuramsal bilgi birikimi olmalıdır. Öğretmen her şeyi hep aynı tarzda yapıyorsa başarılı olamaz. Görevini daha iyi yapmanın yollarını aramalıdır.

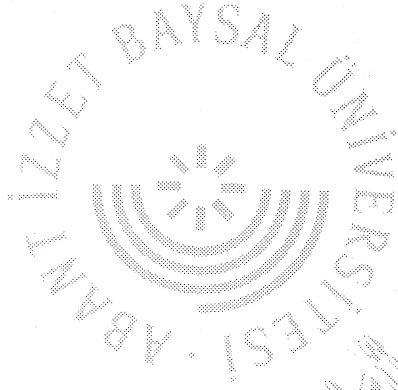
SONUÇ

21. yüzyılda “kapital yoğun” üretim biçimi yerini “bilgi yoğun” üretim biçimine bırakacaktır. Bilgi, emek ve sermaye gibi üretim araçlarının önüne geçecek ve önem sırası birinci bir üretim girdisi niteliği kazanacaktır. Kaliteli üretim için bilgi temel kaynak olacaktır.

Bilgiye ulaşma, kullanma ve üretmenin önemini kavrayan ülkeler, eğitime daha çok kaynak aktarmakta ve mevcut sistemlerini gözden geçirerek yenilemektedirler. Bu çabada öğrendiği bilgiyi yaşam

DİPNOTLAR

- ⁷ Yrd. Doç. Dr., Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi.
- ¹ Zühal Cafoğlu, "Sanayileşmiş Ülkelerde Eğitim Politika ve Uygulamaları", **Eğitim Yönetimi**, Yıl 2, sayı 3, 1996, s.372.
- ² a.g.k. s.372.
- ³ Muhittin Şimşek, Muharrem Sözen, "Eğitimde Toplam Kalite Yönetiminin Uygulanabilirliği", **Prof. Dr. Oğuz'a Armağan**, İstanbul, 1999, s.394.
- ⁴ **TBMM 1998 Yılı Bütçe Raporu**, Milli Eğitim Bakanlığı, s.7.8.
- ⁵ **TÜSİAD, Türkiye'de Eğitim**, İstanbul, 1990, s.11.
- ⁶ Mahmut Tezcan, **Eğitim Sosyolojisi**, 8. Baskı, Ankara, 1992, s.3.
- ⁷ Selahattin Ertürk, **Eğitimde Program Geliştirme**, Ankara, 1975, s.7.
- ⁸ Yahya Kemal Kaya, **Eğitim Yönetimi**, Ankara, 1991, s.11.
- ⁹ Mahmut Adem, **Ulusal Eğitim Politikamız ve Finansmanı**, Ankara, 1993, s.2.
- ¹⁰ Selim Zaim, "Kalite Kavramı ve Eğitimde Kalite", **Ekonomi ve Yönetim**, S.Ü. İ.İ.B.F., 1998, s.330.
- ¹¹ Kaya, a.g.k. s.16.
- ¹² Muhittin Şimşek, Muharrem Sözen, "Eğitimde Toplam Kalite Yönetiminin Uygulanabilirliği", **Prof. Dr. Orhan Oğuz'a Armağan**, M.Ü., İstanbul, 1999, s.397.
- ¹³ Şükrü Özen, **Bürokratik Kültür I**, TODAİE, 1996, s.34-35.
- ¹⁴ Orhan Oğuz, "Çağdaş Üniversite", **Çağdaş Eğitim Çağdaş Üniversite**, Başbakanlık, 1992, s.234-235.
- ¹⁵ a.g.k., s.234.
- ¹⁶ MEB, **Sayısal Veriler**, Ankara, 1999,
- ¹⁷ İrfan Erdoğan, **Çağdaş Eğitim Sistemleri**, İstanbul, 1995, s.189.190.
- ¹⁸ TÜSİAD, **Türkiye'de Eğitim**, İstanbul, 1990, s.72.
- ¹⁹ Muhittin Şimşek, **Kalite Yönetimi**, İstanbul, 1998, s.5.
- ²⁰ a.g.k., s.19.
- ²¹ Allen J Sayle, **Meeting ISO 9000 TOM World**, Great Britain, 1991, s.274.
- ²² Jens J .Dahlgaard, Kai Kristensen, "Total Quality Management and Education" **Total Quality Management**, 1995, Vol.6 , s.447.
- ²³ Şimşek, a.g.k. s.8-9.
- ²⁴ Haldun Ersen, **Toplam Kalite ve İnsan Kaynakları Yönetimi İlişkisi**, İstanbul, 1997, s.26.
- ²⁵ İbrahim Kavrakoğlu, "Türkiye'nin Çağı Yakalama Fırsatı ve Toplam Kalite" , **Bizden Haber Dergisi**, 1993, s.4.
- ²⁶ Sabahat Bayrak, "Kalite Anlayışında Yeni Bir Yaklaşım Olarak Toplam Kalite Yönetimi" , **Verimlilik Dergisi**, MPM, 1997/4, s.85-86.
- ²⁷ Ömer Dinçer, "Bir Örgütsel Davranış Tarzı Olarak Kararlara Katılma: Kavramsal Bir Model" , **M.Ü.İ.İ.B.F. Dergisi**, Cilt IV, Sayı 1-2, 1987, s.437.
- ²⁸ Besim Akin, Canan Çetin ve Vedat Erol, **Toplam Kalite Yönetimi**, İstanbul, 1998,
- ²⁹ Dahlgaard, a.g.k. s.445-451.
- ³⁰ Cem Kozlu, **Vizyon Arayışları ve Asya Modelleri**, Ankara, 1996, s.215.
- *** Yazarın daha önce diskette verdiği dipnotlar; basımevimize ait bilgisayarda, çıkış aşamasında iken oluşan bir arızadan dolayı bu şekilde düzenlenebilmiştir. Yazardan ve okurdan özür dileriz.
- Abant İzzet Baysal Üniversitesi Basımevi-2000**

ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

boyu kullanan insan yerine devamlı öğrenen, eleştiren, araştıran, yaratıcı insan yetiştirme ön plana çıkmaktadır. Uzun yıllardan beri eğitimde nicelik sorunu ile uğraşılan ülkemizde kalite, gerekli ve zorunlu hale gelmiştir.

Eğitim sisteminin bugünkü geleneksel hiyerarşik yapı ve işleyişi değişmeden mevcut sorunlara kalıcı çözümler üretmek mümkün değildir. Eğitim sistemimizin bilgi toplumu insanını yetiştirebilmesi için sistemde kalite kültürünün yerleşmesi gerekir. Kaliteye olan inanç başta yöneticilerde oluşmalıdır.

Nitelikleri artırılmış ve toplam kalite bilincine sahip uzmanların merkez, taşra örgütlerinde ve okullarda istihdam edilerek katkıları sağlanmalıdır. Sistemin temel ögesi olan öğretmenin niteliklerinin artırılması için öğretmen yetiştirmeye gereken önem verilmelidir. İlköğretimden lisansüstü eğitime kadar sistemin bütünü içinde her kademedeki kalitenin herkesin işi olduğu bilinci yaygınlaştırılmalıdır.